

УДК 330.33/36

Лежненко Л. І.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНА МОДЕЛЬ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено об'єкти, суб'єкти та система показників аналізу доходів, витрат та фінансових результатів підприємства; інформаційне забезпечення, методи та способи аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

Ключові слова: аналіз, доходи, витрати, фінансовий результат, методи, моделі.

Постановка проблеми. Функціонування будь-якого підприємства, незалежно від видів його діяльності та форм власності, в умовах ринку визначається його здатністю створювати необхідну суму доходу або прибутку. У зв'язку з цим прибуток займає одне із важливих місць у системі комплексного економічного аналізу, оскільки на його основі оцінюється ступінь досягнення кінцевої мети діяльності підприємства.

Враховуючи те, що діяльність підприємства може бути не тільки прибутковою, а й збитковою, формуватися під впливом факторів внутрішнього і зовнішнього економічного середовища, тому в обліку і аналізі дають загальну оцінку фінансових результатів, які характеризуються системою абсолютних і відносних показників.

Економічний аналіз розглядає питання вивчення економічних аспектів господарських явищ і процесів – господарської діяльності; виявлення факторів і причин, що їх обумовили; опрацювання, обґрунтування та розробка заходів з мобілізації виявлених резервів; підвищення ефективності роботи підприємства, їх розділів, інших формувань.

Отже, щоб зрозуміти і правильно оцінити те чи інше економічне явище, необхідно не тільки вивчати усі взаємозв'язки і взаємозалежності з іншими явищами, а й досліджувати формування, динаміку та структура фінансових результатів підприємства, що неможливо без чіткого усвідомлення організаційно-інформаційної моделі аналізу доходів, витрат та безпосередньо фінансових результатів суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних, методологічних та практичних аспектів аналізу доходів, витрат та фінансових результатів підприємства знайшли відображення у наукових працях таких вітчизняних вчених, як: А.М. Герасимович, Л.М. Кіндрацька [1], В.С. Лень [2], Є.В. Мних [4], А.М. Поддєрьогін, Г.В. Савицька та інші вчені-економісти. В дослідженнях науковців опубліковано цілу низку методичних рекомендацій щодо проведення аналітичного дослідження фінансового стану та результатів діяльності підприємства, які успішно можуть бути використані при оцінці показників звітності. Разом з тим потребують конкретизації окремі питання, щодо чіткого визначення об'єктів і суб'єктів, джерел інформації та інформаційного забезпечення аналізу доходів, витрат та фінансових результатів підприємства залежно від його мети.

Частина загальної проблеми. Дана робота спрямована на дослідженні організаційно-інформаційної моделі аналізу доходів, витрат та фінансових результатів; вивченні впливу факторів на резуль-

тати господарювання та дослідженні способів аналізу та їх особливостей; визначенні важливих елементів методики аналізу фінансових результатів суб'єктів господарювання.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у визначенні об'єктів та суб'єктів аналізу доходів, витрат та фінансових результатів підприємства; узагальненні системи показників аналізу; вивченні джерел інформації та методики їх обробки; встановленні інформаційної бази аналізу фінансових результатів підприємства.

Основними завдання дослідження є:

- розробка загальної організаційно-інформаційної моделі аналізу доходів, витрат і фінансових результатів підприємства;

- визначення інформаційного забезпечення та методів обробки економічної інформації для забезпечення аналізу фінансових результатів підприємства;

- узагальнення технічних прийомів та способів аналізу.

Виклад основного матеріалу. З метою поліпшення аналітичної роботи з вивчення витрат, доходів та фінансових результатів діяльності підприємства рекомендується здійснювати такі відповідні організаційні етапи:

- визначити конкретні об'єкти аналізу даних витрат та доходів;

- визначити суб'єкти їх аналітичного дослідження, розподілити обов'язків між ними;

- здійснити інформаційне забезпечення аналізу;

- розробити та мати у володінні та практичному застосуванні методичне забезпечення аналізу;

- забезпечити своєчасне та оперативне аналітичне обробку даних (велике значення має автоматизація аналітичних розрахунків);

- здійснювати належним чином оформлення результатів аналізу.

Побудова організаційно-інформаційної моделі є способом формалізації аналізу доходів, витрат та фінансових результатів. Вона складається з п'яти взаємопов'язаних блоків. Кожен блок загальної моделі визначає процеси та явища, оціночні показники та джерела їх інформації, а також зацікавлених суб'єктів аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

Розглянемо організаційно-інформаційну модель аналізу доходів, витрат та фінансових результатів суб'єктів господарювання.

Аналіз господарської діяльності підприємства неможливий без визначення об'єктів дослідження, які впливають на фінансові результати діяльності підприємства.

На рисунку 1 наведено об'єкти аналізу доходів, витрат та фінансових результатів діяльності підприємства.

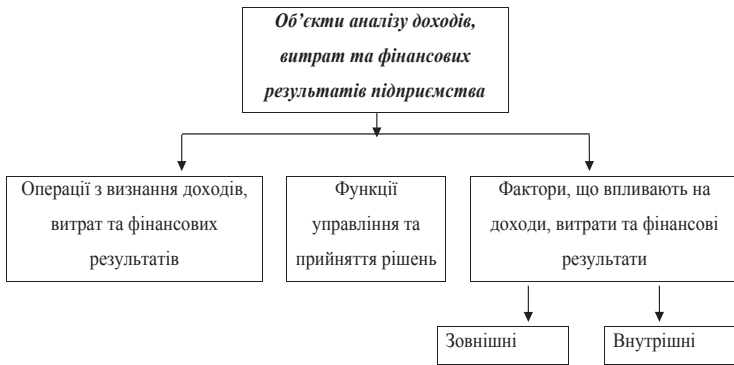

Рис. 1. Об'єкти аналізу доходів, витрат та фінансових результатів

Рис. 2. Суб'єкти аналізу доходів, витрат та фінансових результатів

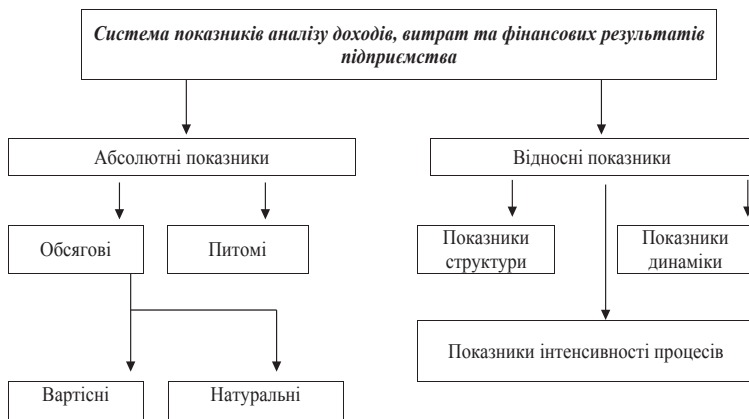

Рис. 3. Система показників аналізу доходів, витрат та фінансових результатів

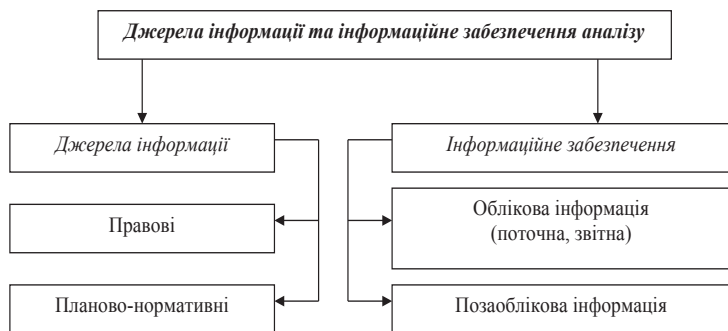

Рис. 4. Джерела інформації та інформаційне забезпечення аналізу доходів, витрат та фінансових результатів

Необхідно зазначити, що, як і користувачі фінансової звітності підприємства, так і зацікавлені особи, що оцінюють діяльність підприємства мають різну мету, цілі та завдання аналізу. З приводу цього доцільно розмежовувати суб'єктів аналізу доходів, витрат та фінансових результатів підприємства, що наочно зображено на рисунку 2.

Наявність об'єктивної вихідної інформації, оперативне її збирання та обробка, вірне проведення відповідних аналітичних розрахунків допомагають виявленню причин негативних явищ та розробці заходів з оптимальної величини витрат та зростання відповідних доходів основної діяльності. Таким чином, наступний блок організаційно-інформаційної моделі узагальнює систему показників аналізу доходів, витрат та фінансових результатів (рис. 3). Показники аналізу доходів, витрат та фінансових результатів можуть бути абсолютними та відносними. До абсолютних показників відносяться показники обсягу: вартісні і натуральні та питомі показники.

До відносних показників відносять показники структури, показники інтенсивності процесів та показники динаміки.

Абсолютні показники – це сума прибутку (чи збитку) за структурою його утворення чи розподілу і використання. Без використання даних про ці величини аналіз найчастіше не може бути повноцінним. Відносні показники фінансових результатів – характеризують відносний у відсотках ступінь прибутковості вкладеного капіталу в цілому і за його структурою, здійснених витрат чи отриманого доходу [3]. Саме відносні величини дають точне і наочне уявлення про розвиток того чи іншого економічного явища.

Інформаційне забезпечення фінансово-господарської діяльності має складну структуру і визначається різними чинниками, а саме: рівнем керівництва, цільовим призначенням інформації, складом користувачів тощо. На рівні підприємства основу інформаційного забезпечення фінансової діяльності становлять бухгалтерські дані.

Джерела інформації підрозділяються на:

1) державному рівні:

- на правові: закони, накази, постанови тощо;
- та планово-нормативні: методичні розробки, коментарі, листи.

2) рівні підприємства:

- облікова інформація поточна та звітна;
- позаоблікова інформація, яка і є інформаційним забезпеченням аналізу доходів, витрат і фінансових результатів підприємства [3].

Джерела інформації та інформаційне забезпечення аналізу доходів, витрат та фінансових результатів визначено на рисунку 4.

Велика увага приділяється обробці економічної інформації, яка здійснюється на підприємствах за різними методами (рис. 5).

Узагальнюючим результатом аналізу доходів, витрат та фінансових результатів є методичні способи, які наочно зображено на рисунку 6.

Ключовим елементом процедури економічного аналізу фінансових результатів діяльності підприємства є модель обробки вхідної інформаційної бази. Така модель являє собою обґрунтований відповідно до специфічних характеристик конкретного випадку процедури аналізу органічний синтез математичних, статистичних та аналітичних методів дослідження [5].

Загальна структура моделі обробки вхідної інформаційної бази в межах економічного аналізу може бути відображена у такій схемі (рис. 7).

Необхідно зазначити, що базова модель обробки вхідної інформації та якість одержаних результатів аналізу безпосередньо залежать від джерел інформації, які використовуються при здійсненні аналізу фінансових результатів та наведені в таблиці 1.

Отже, можна визначити різні технічні прийоми та способи аналізу фінансових результатів діяльності, а саме:

- первинна обробка зібраної інформації (перевірка, групування, систематизація);
- вивчення стану і закономірностей розвитку досліджуваних об'єктів;
- з'ясування мети кожного з суб'єктів зацікавлених користувачів аналізу;
- визначення системи показників, на підставі яких здійснюється аналіз доходів, витрат та фінансових результатів;
- підбір інформаційного забезпечення та структуру обробки інформації;
- визначення впливу факторів на результати діяльності підприємств;
- підрахунок невикористаних і перспективних резервів підвищення ефективності діяльності;
- узагальнення результатів аналізу;
- обґрунтування планів економічного розвитку, управлінських рішень, різноманітних заходів [2].

Висновки. Узагальнюючи результати проведених досліджень, можна зазначити, що організація та інформаційне забезпечення аналізу доходів, витрат та

Рис. 5. Методи обробки економічної інформації

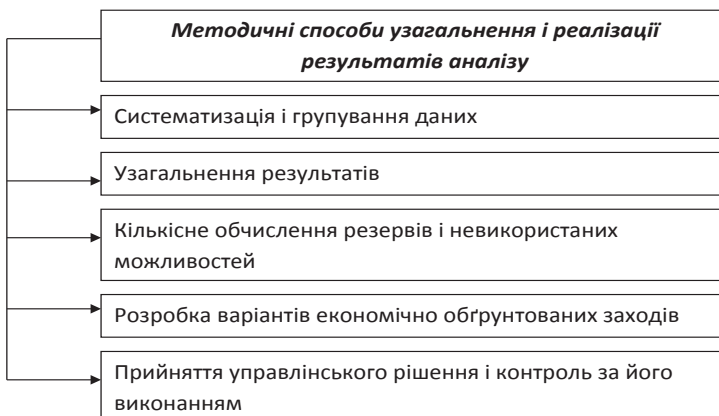

Рис. 6. Методичні прийоми узагальнення і реалізації результатів аналізу доходів, витрат та фінансових результатів

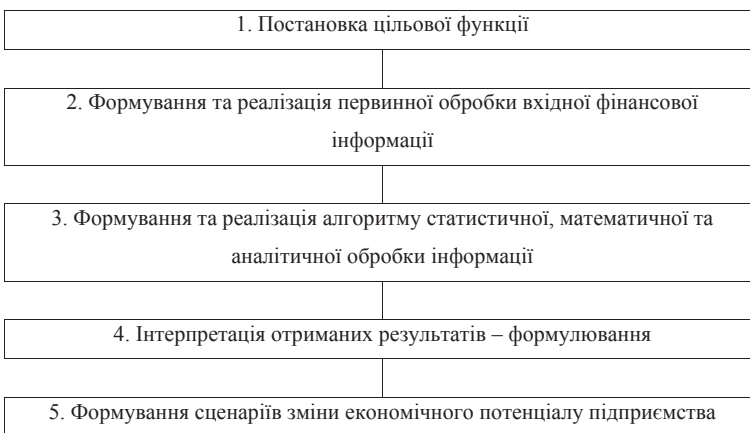

Рис. 7. Базова модель обробки вхідної інформаційної бази

Таблиця 1

Інформаційна база для аналізу фінансових результатів діяльності

Група облікової інформації	Джерела інформації
Первинні документи	Розрахунки та довідки бухгалтерії, накладні, рахунки, товарно-транспортні накладні тощо
Облікові реєстри	Журнали 6 і 7
Дані рахунків бухгалтерського обліку	44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)», рахунки класів 7 «Доходи і результати діяльності», 9 «Витрати діяльності»
Фінансова звітність	Ф. 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан), ф. 2 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), ф. 3 Звіт про рух грошових коштів, ф. 4 Звіт про власний капітал, ф. 5 Примітки до річної фінансової звітності
Податкова звітність	Декларація про податок на прибуток підприємства
Статистична звітність	Ф. № 1 «Звіт про основні показники діяльності підприємства», ф. № 1-Б «Звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість»
Інші джерела	Бізнес-план, фінансовий план, управлінська (внутрішня) звітність, матеріали маркетингових досліджень, матеріали ревізій або аудиторських перевірок, результати попередніх аналітичних досліджень тощо

фінансових результатів підприємства відіграє важливу роль у функції управління виробництвом. Визначена чітка структура організаційно-інформаційної моделі аналізу доходів, витрат та фінансових результатів діяльності підприємства надає змогу зрозуміти і правильно оцінити різні економічні явища. Комплексний економічний аналіз являє собою сукупність заходів, спрямованих на

збір, консолідацію, узагальнення та обробку вхідної фінансової інформації, з метою ідентифікації економічного потенціалу об'єкта аналізу, а також форми подання результатів такої ідентифікації. Оцінка фінансових результатів створює необхідну інформаційну базу для прийняття різноманітних управлінських та фінансових рішень щодо проблемних питань бізнесу, напрямків розвитку.

Список літератури:

1. Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. Економічний аналіз: теорія і практика. – К. : «Знання», 2008. – 428 с.
2. Лень В.С. Управлінський облік : навчальний посібник. 2-ге вид. / В.С. Лень. – К. : Знання, 2006. – 317 с.
3. Литвин Б.М., Стельмах М.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Б.М. Литвин, М.В. Стельмах. – К. : «Хай-Тек Прес», 2008. – 336 с.
4. Мних Є.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш // К. : КНТЕУ, 2010. – 412 с.
5. Фаріон І.Д. Управлінський облік : підруч. / І.Д. Фаріон, Т.М. Писаренко // К. : ЦУЛ, 2012. – 792 с.

Лежненко Л. И.

Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана

ОРГАНИЗАЦИОННО-ИНФОРМАЦИОННАЯ МОДЕЛЬ АНАЛИЗА ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ПРЕДПРИЯТИЯ

Резюме

Исследованы объекты, субъекты и системы показателей анализа доходов, затрат и финансовых результатов предприятия; информационное обеспечение, методы и способы анализа финансовых результатов деятельности предприятия.

Ключевые слова: анализ, доходы, затраты, финансовый результат, методы, модели.

Lezhnenko L. I.

Vadim Hetman Kyiv National Economic University

ORGANIZATIONAL INFORMATIONAL MODEL OF ENTITY'S FINANCIAL RESULTS ANALYSIS

Summary

The article is devoted to objects, subjects and scorecard analysis of revenues, expenditures and financial results, information support, techniques and methods of analysis of the financial results of the entity.

Key words: analysis, incomes, expenses, financial results, methods, models.